

**Ziņojums
par speciālā budžeta izpildi 2023.gadā un plānu 2024.gadam**

Speciālā budžeta izpilde 2023.gadā

Speciālā budžeta ieņēmumi 2023. gadā bija 4 239,7 milj. euro, izdevumi – 3 988,3 milj. euro. Speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikums palielinājies no 1 781,4 milj. euro gada sākumā līdz 2 032,8 milj. euro gada beigās. Šādu rezultātu ietekmēja ieņēmumu pārsniegums pār izdevumiem 251,4 milj. euro apmērā.

Speciālā budžeta pamatrādītāji 2023.gadā:

	Plāns, milj. euro	Izpilde, milj. euro	Izmaiņas pret plānu		Izmaiņas pret iepriekšējo gadu	
Ieņēmumi	4 197,7	4 239,7	42,0	1,0%	306,5	7,8%
Izdevumi	4 084,2	3 988,3	-96,0	-2,3%	398,6	11,1%
Finansiālā balance	113,5	251,4	138,0	x	-92,1	x
Atlikums gada sākumā	1 781,4	1 781,4	0	x	343,5	x
Atlikums gada beigās	1 894,8	2 032,8	138,0	x	251,4	x

Speciālā budžeta ieņēmumos tika ieskaitīti par 42,0 milj. euro vairāk nekā plānots un izdevumi par 96,0 milj. euro nesasniedza plānoto, kas kopumā pozitīvi ietekmēja finansiālo situāciju, jo naudas līdzekļu atlikums 2023. gada beigās pārsniedza plānoto rādītāju par 138,0 milj. euro.

Valsts pensiju speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 1 313,2 milj. euro gada sākumā līdz 1 457,4 milj. euro gada beigās.

Nodarbinātības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 145,7 milj. euro gada sākumā līdz 167,3 milj. euro gada beigās.

Darba negadījumu speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 25,1 milj. euro gada sākumā līdz 28,9 milj. euro gada beigās.

Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 297,1 milj. euro gada sākumā līdz 379,2 milj. euro gada beigās.

Likumā „Par valsts budžetu 2023.gadam” noteikts, ka saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu”:

1) sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu sadalījums 2023. gadā ir šāds: sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumos — 97,10 procenti un pamatbudžeta ieņēmumos veselības apdrošināšanai — 2,90 procenti;

2) sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumu sadalei 2023. gadā piemēro šādus ieņēmumu īpatsvarus: valsts pensiju speciālajā budžetā — 70,84 procenti; nodarbinātības speciālajā budžetā — 4,49 procenti; darba negadījumu speciālajā budžetā — 2,13 procenti; invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā — 22,54 procenti.

Speciālā budžeta ieņēmumi 2023.gadā, salīdzinot ar 2022.gadu palielinājušies par 306,5 milj. euro (+7,8%). Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2023.gadā saglabājās iepriekšējā gada līmenī 34,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme 10,5% un darba devēja likme 23,59%. Ieņēmumi no sociālās apdrošināšanas iemaksām 2023.gadā bija 3 883,6 milj. euro, kas par 25,5 milj. euro (+0,7%) pārsniedza plānoto rādītāju un par 344,1 milj. euro (+9,7%) pārsniedza iepriekšējā gada ieņēmumus. Pēc Valsts kases informācijas, laika periodā no 2023.gada 1.janvāra līdz 2023.gada 31.decembrim, valsts pamatbudžetā ir ieskaitīts veselības nodoklis 139,9 milj. euro apmērā.

Pēc Aģentūras statistikas datiem sociāli apdrošināto personu skaits ir samazinājies no 1 071,5 tūkst. personām 2022.gadā līdz 1 064,1 tūkst. personām 2023. gadā, savukārt vidējā apdrošināšanas iemaksu alga palielinājusies no 1 217,54 euro 2022. gadā līdz 1 366,58 euro 2023.gadā. Brīvprātīgo iemaksu veicēju skaits ir samazinājies no 176 personām ar vidējo iemaksu algu 589,22 euro 2022.gadā līdz 175 personām ar vidējo iemaksu algu 712,91 euro 2023.gadā. Brīvprātīgo iemaksu kopsumma 2023.gadā par 17,4% pārsniedza iepriekšējā gada rezultātu.

2023. gadā Aģentūra ir veikusi solidaritātes nodokļa sadali un pārskaitīšanu: 25,7 milj. euro iedzīvotāju ienākuma nodokļu kontā un 36,0 milj. euro valsts pensiju speciālajā budžetā.

Iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā 2023. gadā saglabājās iepriekšējā līmenī - 6 procenti (2013. - 2014.gadā likme bija 4%, 2015. gadā 5%, no 2016. gada un turpmāk attiecīgi 6%). 2023.gadā valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājiem pārskaitītas iemaksas 775,8 milj. euro apmērā, kas ir par 87,1 milj. euro (+12,6%) vairāk nekā 2022.gadā. Uz 2023. gada beigām valsts fondēto pensiju shēmas kopējie līdzekļi (uzkrātais kapitāls) bija 7,1 mljrd. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2023.gadā bija 83,7 milj. euro, kas par 17,3 milj. euro (-17,1%) nesasniedza iepriekšējā gada apjomu, kas galvenokārt skaidrojams ar uzkrātā fondēto pensiju kapitāla iemaksu samazinājumu valsts pensiju speciālajā budžetā saistībā ar tiesību normās noteikto par fondēto pensijas shēmas dalībnieka konta slēgšanu ar 2022. gada 1. janvāri, kā rezultātā 2022. gadā to personu, kuras nebija izdarījušas izvēli par fondētās pensijas kapitāla izmantošanu, uzkrātās fondēto pensiju kapitāla iemaksas tika ieskaitītas speciālā budžeta nenodokļu ieņēmumos.

2023. gadā saņemtas dotācijas no valsts pamatbudžeta 272,2 milj. euro apmērā, kas ir par 20,4 milj. euro (-7,0%) mazāk nekā iepriekšējā gadā, galvenokārt saistībā ar finansējuma samazinājumu atbalsta pasākumiem saistībā ar Covid-19 un Energoresursu cenu ārkārtēju pieaugumu.

Speciālā budžeta izdevumi 2023.gadā, salīdzinot ar 2022.gadu, palielinājušies kopumā par 398,6 milj. euro (+11,1%), ko ietekmēja vairāki faktori:

Pensiju apmēra palielinājums pamatā skaidrojams ar minimālā ienākuma palielināšanu un pensiju indeksāciju, kas tika veikta 2023. gada 1. oktobrī, kā arī ņemot vērā iepriekšējā gadā veiktās indeksācijas ietekmi. 2023.gada 1.oktobrī tika pārskatīta valsts pensija vai tās daļa, kas nepārsniedz 609 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Tā kā 2022.gada augstās inflācijas rezultātā apdrošināšanas iemaksu algu summas reālais pieaugums ir bijis mazāks par nulli jeb negatīvs, tad tas nav ietverts indeksa aprēķinā, līdz ar ko 2023.gada indeksu

veido tikai faktiskais patēriņa cenu indekss, kas noteikts par laikposmu no 2022. gada 1. augusta līdz 2023. gada 31. jūlijam (kopumā 12 mēneši). Līdz ar to arī indeksācijā, neatkarīgi no pensijas veida un cilvēka uzkrātā apdrošināšanas stāža, tika piemērots visiem viens indekss 1,0640.

Sociālās apdrošināšanas pakalpojumu vidējā apmēra palielinājums galvenokārt saistīts ar vidējās iemaksu algas izmaiņām.

Speciālā budžeta rezultātīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

Pakalpojums	Rādītājs	2022.gada izpilde	2023.gada izpilde	Izmaiņas	
Valsts pensijas	Saņēmēju skaits*	519,5	517,7	-1,8	-0,3%
	Vidējais apmērs, euro	441,74	505,09	63,34	14,3%
Bezdarbnieka pabalsts	Saņēmēju skaits*	32,1	30,4	-1,7	-5,3%
	Vidējais apmērs, euro	369,61	428,54	58,93	15,9%
Darba negadījumu pakalpojumi	Saņēmēju skaits*	13,3	13,7	0,4	3,0%
	Vidējais apmērs, euro	474,43	536,60	62,17	13,1%
Maternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	1,2	1,1	-0,1	-8,3%
	Vidējais apmērs, euro	3 904,92	4 379,31	474,39	12,1%
Slimības pabalsts	Saņēmēju skaits*	29,4	20,1	-9,3	-31,6%
	Vidējais apmērs, euro	983,52	1 317,02	333,50	33,9%
Paternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	0,8	0,9	0,1	12,5%
	Vidējais apmērs, euro	446,15	619,62	173,47	38,9%
Vecāku pabalsts	Saņēmēju skaits*	19,7	18,2	-1,5	-7,6%
	Vidējais apmērs, euro	532,95	606,75	73,80	13,8%

*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām

Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2023.gada budžetu: paaugstināts izmaksājamā vecāku pabalsta apmērs no 30% līdz 50% strādājošiem pabalsta saņēmējiem, paplašināts paternitātes pabalsta saņēmēju loks un palielināts pabalsta saņemšanas periods, kā arī veikta valsts pensiju un apdrošināšanas atlīdzību pārrēķināšana, kas no 1.jūlija izmaksāta atbilstoši noteiktajiem minimāliem apmēriem.

Speciālā budžeta plāns 2024.gadam

Speciālā budžeta ieņēmumi 2024.gadā plānoti 4 760,7 milj. euro un izdevumi – 4 352,5 milj. euro, veidojot pozitīvu finansiālo bilanci 408,2 milj. euro, kā rezultātā prognozēts speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikuma palielinājums no 2 032,8 milj. euro gada sākumā līdz 2 441,0 milj. euro 2024. gada beigās.

Speciālā budžeta pamatrādītāji:

	Izpilde 2023.gadā, milj. euro	Plāns 2024.gadam, milj. euro	Izmaiņas,	
Ieņēmumi	4 239,7	4 760,7	521,0	12,3%
Izdevumi	3 988,3	4 352,5	364,2	9,1%
Finansiālā bilance	251,4	408,2	156,8	x
Atlikums gada sākumā	1 781,4	2 032,8	251,4	x
Atlikums gada beigās	2 032,8	2 441,0	408,2	x

Likumā „Par valsts budžetu 2024.gadam” noteikts, ka saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu”:

1) sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu sadalījums 2024. gadā ir šāds: sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumos — 97,10 procenti un pamatbudžeta ieņēmumos veselības apdrošināšanai — 2,90 procenti;

2) sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumu sadalei 2024. gadā piemēro šādus ieņēmumu īpatsvarus: valsts pensiju speciālajā budžetā — 72,04 procenti; nodarbinātības speciālajā budžetā — 4,35 procenti; darba negadījumu speciālajā budžetā — 2,24 procenti; invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā — 21,37 procenti.

Speciālā budžeta ieņēmumi 2024.gadā, salīdzinot ar 2023.gadu plānoti par 521,0 milj. euro (+12,3%) vairāk. Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2024.gadā saglabājas iepriekšējā gada līmenī 34,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme 10,5% un darba devēja likme 23,59%. Ieņēmumi no sociālās apdrošināšanas iemaksām 2024.gadā plānoti 4 387,4 milj. euro, kas ir par 503,7 milj. euro (+13,0%) vairāk nekā 2023.gadā.

2024. gadā iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā paliek nemainīga (6 procenti) un valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājiem plānots ieskaitīt 851,4 milj. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2024.gadā plānoti 81,9 milj. euro, kas ir par 1,8 milj. euro (-2,2%) mazāk nekā 2023.gadā, ko galvenokārt ietekmē 2023. gadā uzkrātā fondēto pensiju kapitāla iemaksu palielinājums valsts pensiju speciālajā budžetā.

Saņemto dotāciju no valsts pamatbudžeta apmērs 2024.gadā plānots 291,4 milj. euro, kas ir par 19,2 milj. euro (+7,1%) vairāk nekā iepriekšējā gadā, kas galvenokārt saistīts ar izmaiņām tiesību normās, nosakot pakāpenisku piemaksas pie vecuma un invaliditātes pensijas atjaunošanu.

Speciālā budžeta izdevumi 2024.gadā, salīdzinot ar 2023.gadu plānoti par 364,2 milj. euro (+9,1%) vairāk. Budžets izstrādāts, pamatojoties uz Finanšu ministrijas (FM) prognozēm valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām, makroekonomiskajiem rādītājiem, to ietekmei uz sociāla rakstura pabalstu un kompensāciju izmaiņu tendencēm. Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2024.gada budžetu: ar šī gada 1. janvāri tiek atjaunota pakāpeniska piemaksu piešķiršana par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim. Piemaksas atjaunošanu paredzēts veikt pakāpeniski – atbilstoši pensijas piešķiršanas gadiem. 2024. gadā tās piešķirs personām, kurām pensija piešķirta 2012., 2013. un 2014. gadā (1,52 euro apmērā par katru gadu), kā arī no 2024. gada 1.janvāra palielināti minimālo ienākumu apmēri. 2024.gada oktobrī plānots pārskatīt valsts pensiju vai tās daļu, kas nepārsniegs 677 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Indeksācijai tiek piemēroti diferencēti indeksi, ņemot vērā pensijas veidu un vecuma pensijas saņēmēja apdrošināšanas stāža lielumu:

1,0867 (ņemot vērā 80% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu 45 gadi un vairāk;

1,0786 (ņemot vērā 70% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 40 līdz 44 gadiem;

1,0705 (ņemot vērā 60% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 30 līdz 39 gadiem un pensijām, kas piešķirtas par darbu kaitīgos apstākļos;

1,0624 (ņemot vērā 50% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu līdz 29 gadiem un citām valsts pensijām, atlīdzībām un piemaksām.

Izstrādājot 2024.gada budžetu tika ņemta vērā speciālā budžeta finanšu un rezultātīvo rādītāju izmaiņu dinamika 2023.gada I pusgadā un tās ietekme uz nākamā gada prognozēm. Ņemot vērā 2024. gada 1. ceturkšņa speciālā budžeta rādītāju faktiskās tendences, uz šo brīdi riski pakalpojumu izmaksu nepārtrauktības nodrošināšanai nav identificēti.

Speciālā budžeta rezultātīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

Pakalpojums	Rādītājs	2023.gada izpilde	2024.gada plāns	Izmaiņas	
Valsts pensijas	Saņēmēju skaits*	517,7	515,4	-2,3	-0,4%
	Vidējais apmērs, euro	505,09	553,55	48,46	9,6%
Bezdarbnieka pabalsts	Saņēmēju skaits*	30,4	30,7	0,3	1,0%
	Vidējais apmērs, euro	428,54	470,30	41,76	9,7%
Darba negadījumu pakalpojumi	Saņēmēju skaits*	13,7	14,9	1,2	8,8%
	Vidējais apmērs, euro	536,60	592,08	55,48	10,3%
Maternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	1,1	1,1	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	4 379,31	4 877,51	498,20	11,4%
Slimības pabalsts	Saņēmēju skaits*	20,1	20,7	0,6	3,0%
	Vidējais apmērs, euro	1 317,02	1 311,06	-5,96	-0,5%
Paternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	0,9	0,8	-0,1	-11,1%
	Vidējais apmērs, euro	619,62	748,47	128,85	20,8%
Vecāku pabalsts	Saņēmēju skaits*	18,2	18,4	0,2	1,1%
	Vidējais apmērs, euro	606,75	672,02	65,27	10,8%

*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām